

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Sectio I. De Sexto, ac Nono Decalogi Præcepto receptiores sine pugna
Sententiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

LIBER XXXIII.
SEXTVUM ET NONVUM
DECALOGI PRÆCEPTVM.

IEBAT Hippocrates lib. de nat. mulier.
Oportet autem, eum qui hæc rectè tractare
velit, (hoc est de infirmitatibus fœminarum
agere) primùm ex Diis ordiri. Difficiliter planè
tractatio spirituales corrupta natura infirmitates
recensere, ita ut nihil ad documentum desideres,
& auris pia puritas non ladatur: unde à cœlesti Numinis profusis
precibus opus est ordiamur. Sed Plinianum illud vulgare tibi &
mihi sit in solatium. Aliquando ex stercore gemmas erui, &
aurum in luto inueniri. Habetur hoc præceptum Exo. 20. Non
mœchaberis. Quo prohibetur, non solum adulterium viri, quod
propriè Mœchia dicitur, sed etiam fœmina, & quicumque alius
actus illicitus ad rem venereum, ac voluptatem libidinis spectans:
Ad id etiam reducitur Nonum Præceptum de non concupiscenda
uxore, aut marito alieno. Nam quando obiectum prohibetur, quod
de se malum est, consequenter illius interdicitur desiderium. Igitur
cum hic vniuersim omnes actus illiciti prohibeantur venerei
tanquam ex sua natura mali; consequens est, fornicationem
(simplicem etiam) & omnes illius species vetari. Omnia presso
quiācē stylo, ut materia postulat una & altera Sectio recenseret.

SECTIO PRIMA.

De Sexto, ac nono Decalogi Præcepto Receptiores sine
pugna Sententiæ.

CAPVT I.

De Luxuria in communi.

Quid Luxuria.

LVXRIA est Vitium oppositum
caſtitati per excessum, & versatur
circa delectabilia secundum tactū
in re venera. Eſt inquam vitium
caſtitati oppositum, quia ſummo
nomen luxurie ſtrictè, ac propriè pro excessu
in re venerea: non generatim pro quolibet in
vī ſerum pertinentium ad corporis cultum

excessu; quo pacto Tulli. l. i. effe. dicit, effe turpe
luxuria, diſfluere, delicate, ac molliter vivere.
Quia luxuriosus dicitur quafi luxatus & solitus
in voluptates: venerea enim voluptates
maxime hominem ſoluntis de circa venereas
voluptates præcipue Luxuria conſideratur. D.
Tho. 2. 2. q. 153. ex Isidoro, & omnes ibi.

Luxuria eſt ex ſuo genere morale. Quia
eft peruersus excessu circa rem maximè, alioqui
neceſſariam ad bonum commune, ſi vī ſurperat
iuxta rationem, nempe circa generationem
humani generis. Erit ergo inordinatio in re
grauis & ideo graue peccatum. Neq; obſtat quod
femina videatur aliiquid ſuperfluum alimenti,
ac propter ea arguitur non eſſe peccatum illud
Eſt ex ſuo
generis
ratione.
exere

300 Theologie Moralis Lib. XXXIII.

exerere sicut alias superfluitates; est enim ali-
mentum, quo virtus generativa indiget: ideo-
que debet taliter exerci: qualiter c̄pus est ad fi-
nem, ob quām est institutum. Nec est homini
concessa potestas suorum membrorum ad libi-
tum, sed secundum praeceptum rationis. D.
Tho. 2.1.q.153.a.3.ad 1. & 2. Caiet. b.1. Lefsi. l.
4.c.2.3. dub. 5.

incestum &c. Filliac. tr. 30. & n. 32. & omnes
communicer.

CAPUT II.

De Fornicatione simplici.

FORNICATIONE simplex est concubitus soluti cum soluta. Nominē soluti intelligo virum, qui nec coniux est, nec consanguineus, nec affinis, nec voto calitatus il-
ligerat: nomine autem soluta feminam simili-
ter se habentem intelligo. D. Tho. 2.1.q.153.
a.1. & omnes.

Simplex fornicatio, & pro tali eam sufficiet
confiteri, si cognoscat Christianus gentilem, Atq[ue] q[uod] f[or]mam
vel Iudeam, vel haereticam, quando bi[us] solu-
luti: dummodo absint subversionis periculum, genitum, vel
scandalum infirmorum, & contemptus legis, latram, &
vel nisi sit calus ab Episcopo referatur. Quia
talis copula habet solummodo circumstantiam
aggravantem, quæ necessario aperienda non
est. Sylvi. 2.1.q.153.a.2. Filliac. tr. 30. n. 52. sim-
plex etiam est fornicatio soluti cum vidua, ser-
ui cum sua domina, aut domini cum ancilla,
tutoris cum pupilla, vel curatoris cum mino-
re. Omnes.

Coitus cum cognata spirituali in eo gradu, Vix r[ati]o
in quo hæc cognatio matrimonium dirimit, in quibus
est circumstantia. Luxuria specie diuerla, s[ed] in quibus
ceccatio fatenda: & hæc fornicatio ab aliquibus
spiritualis incestus vocatur. Concubitus cum
cognatis legalibus addit militiam specificam
necessario in confessione aperiendam, ad inc-
estumque reducitur. Si quis accessum habeat
cum consanguinea in primo grado sponsa pro-
pria de futuro contra publica honestatis
impedimentum dirimens in eo gradu mari-
monium, redemptio patrat incestum; unde ta-
lis circumstantia debet in confessione manife-
stari. Qui rem habet cum qua nequit mari-
monium contrahere ob conlangunitatis, aut
affinitatis impedimentum: in celum commitit
specie diuerla à simplexi fornicatione in co-
fessione explicandum. Coitus cum impedimen-
to impotencie, vt est frigidus, vel eunuchi diuer-
la species continet circumstantiam necessario
fatendam. Unde huiusmodi coitus ad peccatum
contra naturam reducitur. Quia ratio prohibi-
tionis matrimonij inter hos nempe impotencie
generandi, & frustatio finis, ad quem natura
coitum definiuit, militat etiam in illicita co-
pula. Quando inhabilitas ad matrimonium
non est inducta ob peculiarem inordinationem
in copula, sed ob aliam causam, scilicet, ob cri-
men, ignorantiā, metum, est simplex fornicatio:
v. gr. cum est impedimentum criminis,
vel metus, vel erroris persona, aut conditionis
seruulis, vel raptus. Unde in tali casu non est
circumstantia in confessione detegenda. Vix r[ati]o
fornicationis species, si quis post vorm
simplexi, vel solempne castitatis, aut ordinem Sa-
cram, aut cum sit coningatus, fornicetur, in pli-
bus enim primis casibus erit sacrilegium, in ultimo autem adulterium. Sanch. de mar. l.7. d.5. a.
mm. 7.

ESCOBAI
Theok Mor.
Tom. III. LV
FIV

SEX LUXURIE
SPECIES.

Communiter sex species Luxurie assignan-
tur, Fornicatio simplex, Adulterium, Incestus,
Stuprum, Raptus, Vitium contra naturam.
Quibus additur Sacrilegium, & Impudicitia.
Ratio numeri variè assignatur, hanc ferè ac-
commodatiorem elegi: Actus præcipuis vene-
reus seminatio est, in eo autem duobus modis
contingit inordinatione: quo ad substantiam
quodammodo, vel quia non fit cum persona
legitima: vel quia non fit in organo naturali.
Altero quad modum, vel alias circumstantias.
Profectò species hæ suntur iuxta primam
inordinationem. Nam si inter personas non
colligatas coniugio geratur erit *simplexi forni-
catio*. Si cum persona alteri iuncta, erit *Adul-
terium*. Si cum persona nimis propinqua, erit *In-
cestus*. Si cum persona sub patria potestate, erit
Stuprum. Si illa non consentit, erit *Raptus*. Si
organum naturale non seruit, erit *Vitium con-
tra naturam*. Cæterum iuxta secundam in-
ordinationem iuntur quædam species acci-
dentalis: vt cum inter coniuges debitus modus
in congresu non seruatur, aut debita moderatio,
de quibus *Volum. 4. plura expressi*. Dixi addi
Sacrilegium, & *Impudicitiam*. Illud enim re-
ferri potest ad adulterium, quia personæ sacrae
spirituale cum Deo contrahunt matrimonium.
Impudicitia vero referitur ad illam speciem, ad
quam disponit ex se: vt si fiat cum vxore alte-
rius ad adulterium: si cum consanguinea, ad

Sect. I. De Præcep. 6. & 9. Récept. Sent. 301

11.7. Lessi. l.4.c.3.n.45. Diana p.6.tr.6.refol.35.
Bala. v. Fornicatio, n.1.

⁹ De Fide tenendū Fornicationē esse mortale.
^{De fide est.} 1.Cor.6. Nolite errare, neque fornicari, neq; ido-
fornicationem lis seruientes, &c. Regni Dei possidebit. Et qui re-
effe lethale.

De Fide etiā rationi repugnat, iurique naturali: est que
contra educationem, ac institutionem prolis.
Nec obstat, Principes aliquando meretrices in
aliquo Cuiuslibet loco permittere; nam etiam
Deus aliqua mala permittit, ut maiora viden-
tur. D.Tho.2.1.9.15.2.a.1. Lessi. l.4.c.3. dub. 7.
num.47. Laym. l.3. eccl. 4.m. o. blym. 2.2.9. 15.4.
az. Graf. p.1.1.2. c.75. n.2.

¹⁰ In duobus ca-
sibus fornicati-
onis lethale no-
tis.

Duo tamen inuenio casus, in quibus locum
habet excusatio à mortali. Prior est, quando de-
ficit rationis vsus, ut in amentibus, & ebriis, ni-
si tale periculum praederint, & sibi ab eo ca-
nere neglexerint, cum potuerint. Alter est, ex
parte patientis, cum cogitur quis ad concubini-
tum in tali actu non consentiat voluntate,
sicut delectationem carnis sentiat à peccato
falso lethali excusat, quod consentum plen-
um voluntatis requirit, quo cum fornicari nul-
lo mortis metu est licitum. Tolet. l.5.c.10. Re-
ginal. l.1.2. n.20.

¹¹ Episcopus, vel
auctor superior,
si fornicetur,
non tenetur
in confessione
circumstantiam
effici aperte.

Non tenetur Episcopus, vel quisvis alius su-
perior, si fornicetur Praesulatus circumstantiam
in confessione aperire, si occulta fuit fornicati-
onis: satisfaciunt enim dicendo, se voto caelitatis
illigari. Si tamen excessus illa ab Episcopo, aut
Superiori alio communis ita publicus esset, vt
scandalum pareret: num adherens specialem of-
ficii obligationem delinquerent, qua tenentur
subditos non solum verbo, sed etiam exemplo
palcare; vnde circumstantia specialis, malitia
ex statu, seu officio efficit necessariò manifestanda. Colligo, fornicationem Episcopi nondum
consecrata, sed tantum electi, & confirmati,
nec sacro iniciati ordine, malitia fornicatio-
nis simplicis non excedat, nec continere cir-
cumstantiam necessariò fatendam. Quia nulli
obligationi speciali ad castitatem aduersatur.
Sanch. de matr. l.7. d.47. n.3. & 33. Filluc. tr.
30. n. 25. Palati. in 4. d.1. 16. d. Diana p.6. tr. 7.
refol. 6. Villalob. tr. 1. sum. tr. 9. dub. 36. n. 14. Hen-
riq. l.5. c.5. n. 10. dit. 6.

C A P V T III.

De Adulterio.

¹² Quis, & quo-
duplex adul-
terium?

ADULTERIUM, est Luxuria pecca-
tum, quo coniugalis fides violatur, &
fir ad alienam thororum accessum. Vnde
requiritur, vt vterque, vel alter sit matrimonio
colligatus, vt actus luxuria dicatur adulterium.
Poteat triplici modo committi. Primo ex parte
viri tantum, vt si coniugatus rem habeat cum
solita. Secundo ex parte feminæ tantum. Si
primo modo fiat, gravis peccatum lethale erit,
minus tamen quam si feminæ adulteriū com-
mittat. Quia feminæ vna pluribus viris satisfa-
cere nequit, quin ordinari impediatur genera-
tio, vel si interdum non impeditur, erit tamen
contra prolis certitudinem, & in eius verget
preiudicium, cum sit incertum, cuinam sit affi-
gnanda, marito, an adultero. Deinde marito pe-
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

cularis interrogatur iniuria, dum ei proles adscri-
biatur aliena. Terriò, si vterque coniugij vincu-
lo est adstratus: & tunc grauissimum erit pec-
catum, cum in illo actu duplex iniuria mortife-
ra inueniatur, scilicet violatio iuris duorum ma-
trimoniorum. Vnde in confessione explicanda
est illa circumstantia, ratione cuius iniuria dupli-
cari, nec sufficit, se de adulterio in genere ac-
cusare. Petr. Ledes. sum. tr. 27. c. 2. Azor. 10. 3. 1.
3. c. 7. Vigner. inst. c. 7. §. 4. Sanch. de matr. l.9.
d. 15. n. 6. Bonac. de matr. g. 4. pun. 15. n. 3. 4. & 5.
Lessi. l.4.c.3. dub. 10. Nauat. sum. c. 16. numero
quinto. Filluc. tr. 30. c. 4. q. 2. & 3. Sayr. in Clau-
l.8. c. 3.

¹³ Quando maritus in adulterium vxoris con-
sentit, adulterium tamē est, non obstante com-
muni axiōne, scientia, & consentientia nulla fit
injuria, de reg. iur. in 6. Quia fit contra ius ma-
trimonij, cui non potest alter coniugum efficac-
iter cedere non enim competit ipi in ordine
ad priuatum bonum, sed ratione status, qui est
communis: vnde quantumvis vir consentiat,
semper remanet locus injuria & adulterij. Do-
tores citati.

¹⁴ Poena adulterij hæc sunt: vxor adultera
amittit dotem, quæ propter adulterium poli-
nis poena. <sup>Adulterij ci-
tatis etiam si
maritus con-
sentias.</sup> Amittit artus & munera
propter nuptias, non autem paraphernalia. c.
Plerumque de donat. inter vir. & vxo. Si maritus
postea fornicetur, potest vxor agere contra ma-
ritum & ad thori coniugalis confortium, & ad
dotis restitutionem. Et si vxor adultera suo viro
reconciliatur, omnia recuperat. Cuar. p. 2. c. 7.
§. 6. n. 6. & 9. Vxor adultera non potest accusari
ab hereditibus mariti ad dotis amissionē, si adul-
teriu[m] vivente marito cōmisum, fuit illi notū se-
cūs si ei notum non fuit. Adulterio ob adulterium
amittit ius petendi debitum coniugale, hoc sen-
tu, quod ei petenti non tenetur alter coniux
reddere. D.Tho. in 4. d. 1. 5. q. 2. n. 1. 3. D. Bonau-
ent. ibi. a. vni. q. 3. Adulterio per iudicis sententiā
priuata potest cohabitacione cum altero coniuge,
qua poena Diuortium dicitur. c. Ex literis,
de diuort. Contra adulteros iure Codicis poena
capitis est præscripta. Postea iure Pandectarum
in diuinis poena mortis fuit in mitiore com-
mutata nam feminæ adultera verberari præci-
pit, & postea in Monasteriū recludi. l. Quam-
uis 1. C. ad 1. l. l. l. de adulter. Authent. sed hodie,
c. de adul. Iure autem Canonico communis pro
adulterio tam vir, quam vxor excommunicatur:
item hec in Monasteriū derrudimur: & si
maritus solit eam retinere, ibi cogitur, toto
vitæ tempore pœnitentiam agere. c. Gaudens.
& diuot. Clericus adulter notior ab officio
depositus, & in Monasteriū toto vitæ tem-
pore detruditur, fitque infamis: inò est ir-
regularis; quia omne crimen depositione dignum
quod est notiorum inducit irregularitatem.
Dicitur autem adulterium notiorum, vel quia adulter in iudicio confes-
sus est illud; vel quia in iudicio de illo
est convictus; vel quia adeò est manifes-
tum, vt nulla queat tergiversatione celari:
puta si adulter habeat fœminam publi-
ce in mensa, in lecto, publiceque filios
ex ea suscepitos nutriat, c. si quis Clericus, dist.
81. c. fin. de tempor. ordinand. Sylvest. v. Adul-
terium. q. 7.

C c

Qui

302 Theologiae Moralis Lib. XXXIII.

15 Qui prolem ex adulterio genitam credit
Adulter. & indubitanter esse suam, in solidum tenetur
adultera te- cum matre ad restitutionem, & compensatio-
nem ad re- nem dampnorum quæ obueniunt marito vel
stitutionem si hæreditibus legitimis ex susceptione prolis
cero credant. prolem non spuriæ, & hæreditatis partitione. Qui adul-
tere & adultera relinquendo prolem spuriam
inter filios legitimos mariti, sunt illi causa
damni contra illius voluntatem: Ergo ad
restitutionem tenetur. Lefsi. libr. 2. cap.
10. dub. 6. Sylvi. 2. 2. qu. 6. 2. art. 2. quæst.
7. Azor. part. 3. libr. 5. cap. 6. Filiuc. tral. 30.
num. 22. Saloni. 2. 2. qu. 6. 2. art. 6. Henr. lib. 11.
cap. 21. num. 2. & 3.

16 In dubio non tenetur.
In dubio non tenetur. Adulteria non tenetur. Et quia vita non tenetur nisi periculum manifestare, prolem spuriam est. Quia vita nullo pretio est estimabilis: Ergo propter rei pecuniarie restitutionem, non tenetur quis vitam prodigere, aut periculo exponere, re, solum est etiam amplissima ad spuriū deuelui debet spuriū hæreditas. Iud nec tenetur cū periculo fame. Quiā hæc superioris est ordinis nunquam pro rebus ordinis inferioris exponēda. Et quia fama apud homines haud soler pecunia estimari. Prou. 2. 1. Melius est nomen bonum, quam diutie multa. Sayr. in Clau. 1. 8. c. 3. n. 8. & 9. Tolct. 1. 5.
c. 11. Diana p. 3. tr. 6. resol. 30. Valen. 1. 2. d. 1. q. 6.
pun. 5. Azor. p. 1. 1. 3. c. 6. q. 2. & 3. Moli. tom. 4. de
infl. tr. 3. d. 102. Sylvi. 2. 2. q. 6. 2. a. 6. quæst. 4. 7.
Nauar. sum cap. 16. num. 4. & 8. alij.

In dubio autem, an sit adulterina proles, non tenetur adulter ad ullam restitutionem, dummodo probabiles dubitandi ad sint ratios. Quia possessione stat pro matrimonio, & presumendum est, prolem suscepit esse ex matrimonio: non enim tenetur aliquid solvere, nisi ei constet, sed debere. Imo raro tenetur adulter credere adulteræ, quæ tempore adulterii commissi simul cum marito verlatur; neque enim feminæ semper constat, an ex hoc, an ex illo conceperit. Bonac. de matr. quæst. 4. pun.
15. num. 8. & 9. Henr. lib. 11. cap. 21. num. 2. &
3. Laym. lib. 5. tral. 3. part. 3. cap. 14.

17 Cum eandem feminæ duo adulteri cognouere
habeam cum & cœcepit eo tempore, quo maritus absens erat,
coningata ab
fente marito, sui parte restituere: altero autem nolite, alter in
& illa conci- integrum tenebitur: & idem dixerim, quando
piat, tenetur
veraque ad alimena proles est
alimenta proles.
proles.

18 Non tenetur adulter ad aliquam restitutio-
nem marito adulteræ gerendam præcisè adul-
terij ratione, si partus non sit sequutus. Quia
in iuria ab omni damno separatus non debetur
ex iustitia nisi satisfactio per signa doloris, seu
venie petitionem: non vero pecuniaria. Vnde
si maritus adulteræ satisfactionem pecuniariam
exigat, non tenetur adulter eam præstare. Quia
hic conuento, se transfactio pro adulterij in-
firia iure est interdicta. l. Transfig. 18. Cod. de
transactionib. Moli. 10. 4. de infl. tr. 3. d. 100. Sylvi.
2. 2. q. 6. art. 2. qu. 7. concl. 1. Filiuc. tr. 3. 2. n. 22.

19 Niſi occulte maritus cum adultero trā-
figeret. Attamen si maritus occulte transigeret cum
adultero sine scandalo, nec peccaret, nec ad
restitucionem teneretur post commissum ta-
men adulterium. Quia lex illa magis pertinet
ad Iudices, ne concedatur actio pimirum in
pecnam ob præsumptionem lenocinij, quam
ad mores priuatos. Lefsi. lib. 2. c. 10. dub. 5. Mal-
der. 2. 2. tr. 3. c. 4. dub. 8. Azor. p. 3. lib. 5. c. 6. q. 9.
Bonac. de matr. q. 3. pun. 15. n. 15. & 16.

Si adulter nihil adulteræ promisit pro tur-
pi actu, nihil tenetur restituere. Quia vñs cor-
poris lecluso contractu, ac præmissione, non
tueri adulteri, est pretio estimabilis. At si adulter aliquid adul-
teræ impertist, tunc ea illud debet marito ad-
judicare. Quia quæ adulteria acquirit, marito
acquirit; non enim illa habet sui corporis po-
testatem, sicut soluta. Id amen, intelligo, si

non adsit periculum, ut ex huicmodi tradicio-
ne, eius placulum detegatur. Caspens. tra. 1. 8.
d. 4. sebt. 2. num. 17.

Adulteria, quæ communiter censetur hone-
sta, quod partus secutus est, non tenetur cum neptu fama
vitæ periculo manifestare, prolem spuriam es-
timare. Quia vita nullo pretio est estimabilis: Ergo
cum vita, per
fama periu-
ro manifis-
ci. Et quia vita
est amplissima ad spuriū deuelui debet spuriū
hæreditas. Iud nec tenetur cū periculo fame.
Quiā hæc superioris est ordinis nunquam pro
rebus ordinis inferioris exponēda. Et quia fama
apud homines haud soler pecunia estimari.
Prou. 2. 1. Melius est nomen bonum, quam diutie
multa. Sayr. in Clau. 1. 8. c. 3. n. 8. & 9. Tolct. 1. 5.
c. 11. Diana p. 3. tr. 6. resol. 30. Valen. 1. 2. d. 1. q. 6.
pun. 5. Azor. p. 1. 1. 3. c. 6. q. 2. & 3. Moli. tom. 4. de
infl. tr. 3. d. 102. Sylvi. 2. 2. q. 6. 2. a. 6. quæst. 4. 7.
Nauar. sum cap. 16. num. 4. & 8. alij.

Tenetur tamen, quantum fieri potest sine vi-
ta periculo, vel fama dispendo procurare, nē
legitimi hæredes ratione illegitima huiusc fidei
prolisis aliquid detrimenti capiant. Unde si ha-
beat paraphernalia, debet ea legitimis in com-
pensationem relinquere: & si quid ex labore,
& propria industria lucri capiat. Si his modis
non potest satisfacere, tenetur spuriū ad in-
eundam Religionem inducere, si ad eam idoneus videatur. Denique si nullo modo possit
mater compensare damnum, non tamen pro-
dere marito crimen, aut proli: nisi imoraliter
certa sit danni auertendi: neque in hoc casu cū
periculo fama, teneretur, nisi forte donna, que
marito prouenient, vel hæreditibus, iudicio pru-
denter praponderent, vel sint æquales famæ
ipius adulteræ. Cum periculo autem vita
nulla in casu tenebitur. Leg. Doctores mu-
ner. 20. citatos.

Porro filius minimè tenebitur credere ma-
tri afferenti, ipsi esse spuriū, quantuvis iura-
mentum adiiciat, aut id articulo mortis id ma-
nifestet, si mater tempore conceptionis um
marito habitabat. Quia alleganti suam tur-
ritudinem cum alterius praeditio nulla de-
bet fides. Et quia cum natus & educatus
fuerit in domo legitimè coniugatorum, favor
matrimonij præualet, vt ex matrimonio natus
indicetur, si tamen filius omnino confundatur,
vel quia mater testibus fide dignis sufficienter
probatur, maritum tota conceptionis tempore
absuisse: vel quia eiusmodi conceptus adul-
terini talia sint argumenta, quæ omnino con-
vincunt, tenetur filius credere, se illegitimum,
& non adire hæreditatem, nisi tempore ad
præscriptionem requisito bona fide illam pos-
sedisset. Henr. lib. 11. c. 21. num. 1. lit. K. Couar.
ad req. peccatum part. 1. nn. 8. Suar. de censur. d.
5. sebt. 4. Bannes 2. 2. qu. 6. art. 6. Diana p. 3. tr.
5. resol. 30. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 37.
Azor. part. 3. lib. 5. cap. 6. quæst. 8.

Nullum est peccatum, prolem spuriam ex-
ponere, ad adulterium occultandum, quando de litio fa-
mam, & alia mala aliter commode non prelem su-
pontur impediri: modo debita adhibeatur re-
cautela, nē proles frigore &c. depereat: de-
beret tamen prius baptizari, nē forte sine Ba-
ptismo moreretur: significandumque scripto
cum prole posito, an dilata esset, vel non.
Porro si parentes sint diuites, tenentur hospi-
tali

ESCOBAI
Theof Mor:
Tom. III. LV
F. IV.

Sect. I. De Præcep. 6. & 9. Recept. Sent. 303.

rali sumptus, quos in ea alenda prole gessit, restituere. Quia hospitalium bona in viis sunt in opum: & presumptu voluntas fundatorum est, vt quando ex aliqua iusta causa bona hospitalis ex modo infumerentur cum filio diuisis, teneatur hic ea in aliorum viis pauperum compensare. Ad hanc autem restitutionem solus pater tenetur, ad quem solum ex iuriis suis positione spectat cuiusmodi filii alimenta tribuire, exceptis alimentis lactis, quando mater lactare commode potest eum filium. In nostro antem casu gerere id non potest sine suo dedecore, & interdum sine aliis etiam incommodis. Quare pater tenetur hac etiam solvere. Si tamen pater propter paupertatem aut alia de causa id gerere non potest, & mater dines esset, tunc mater tenetur in patris defectum integrum hospitali alimenta restituere. Caiet. v. *Adulterium. Nauar. sum. c.14.n.17. Tolet. l.5.c.11.n.11. Bonac. de mar. q.4.pnn. 15.16.17. & 12. Leffsi. l.2.c.9.n.69. Moli. de iust. 1.17.3.d.10. Laym. l.3.tz.3.p. 3. c.14.m.4. Caspfn. m. 8.d.4.seti. n.16.*

gradum, incestum commisit propter affinitatem ex matrimonio consummato ortam. At si copulam gerat cum Berla contrahit affinitatem cum consanguineis Berlae visque ad primum, & secundum gradum, & patrat incestum. Quia ex copula illicita inducitur affinitas impediens & dirimens matrimonium usque ad secundum gradum post Tridentinum. Hinc sub nomine incestus continentur coitus fornicarii sequentes: si quis coeat cum matre aliena, & postea cum filia eius; cum duabus sororibus; aut cum duabus consobrinis feminis. Aut cum auna, & postea cum eius nepte: aut cum amita, & materteria; & postea cum nepte filia ex patre, vel sopore. Item si quis fornicarie coeat cum ea, quam frater suis, aut pater, aut auna; aut consobrinum ante polluerat per fornicationem. Lessi. l.4.c.3.dub.11.m.75. Piliuc. tr.30.r.5.q.9.51.vl.2.2.9.54.4.9. ex Trid. ses. 24.c.4&c. Non debet de consang.

27

Abulū vxoris extra vas legitimū ultra pecatū contra naturā, est adulteriū tā ex parte viri, quā ex parte vxoris cōsentītis vnde terque tenet virāque circūlātiā cōfiteri. Quia neuter coniux ferat alteri sūo corporis castē, quod ac bona fide pertinet non enim est coniux ad illū actū, sed ad naturālē. & consequenter talis actus perinde est, ac si cū alieno coniugio g̃retur. Imo non sat is est fateti adulteriū cū cōingata in generes deficandū, cū propria cōiuge fruīse admisū. Quia si explicetur cū cōiuge in genere, manifestatur iniustitia aduersus illius coniugē, cū tamen nulla talis existat. Caiet. 2.2. q.15.4.a.14. ad 4. Sotus in 4. dist. 31. q.v.m. a.4. Sanch. de matr. 1.q.6.18. Petr. de Ledes. de matr. q.19.a.6.dub. post 1.concl.

25 Quoties de adulterio ad peccatum sanguinis imponenda agitur, solus Index secularis est competens. Quia Ecclesiastico interdictur ea penitentia. *Quia Ecclesiastico interdictur ea penitentia sanguinis.* Quo ad alias vero peccatas est mixti fori, unde datur locus preventi. Cui enim sit quadam Sacramenti iniunctio, non minus pertinet ad Ecclesiasticum Iudicium, quam ad secularium illam vindicare. Si autem questio de alimentis praestans adulterio a viro separatae coram Iudice seculari mouetur; & vir excipiat de sufficientia cauila diuertit, nempe de adulterio debet secularis Index lite supercedere, donec Ecclesiasticus dinorit dirimat questionem. Barbo de potestate Episcoporum. 3. alleg. 8.4. Miranda de ordine iudiciorum. art. 2. art. 5. Couar. sponsalium. p. 2. c. 7. §. 7. n. 12. Azor. p. 2. l. 1. c. 5. q. 2.

C A P V T I V.

De Incestu.

Incestus est congressus cum consanguineo, vel
affine intra gradus prohibitos, seu in quibus non
sunt & ad potes matrimonio celebrari, quales sunt omnes
gradus consanguinitatis & affinitatis ex
personas, &
gradus exten-
dantur.
Eccl. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

Copula inita cum confessionis filia non est nisi metaphoricè incestus, nec circumstantia in Confessione explicanda necessariæ. Quia ^{Copula inita cum confessio} _{na sua non} incestus committitur inter cognatos, Sacra- ^{est proprium} _{mentum autem confessionis non inducit pro-}
_{priè spiritualiē cognationem, cum in nullo} ^{tempore eam} _{iure expresa reperatur.} Tamen si Confella ^{quis baptisa} _{ueritatis.} rius Sacramento virum tanquam medio ad sollicitandam penitentem, cāmque sollicitane-
rit, in confessione, vel proprie confessionis actum, ante vel post: non committit quidem incestum, sed sacrilegium necessariò in confes-
sione explicandum, ob granissimam irreverentiam, quam tanto irrogat Sacramento, crimen equidem ad Sacrum Inquisitionis tui-
bunal pertinens, de quo in tr. de Fide Spe &
Charitate latè discutimus. Filiuc. tract. 3. no-
mer. 105. Sa verb. Confessio, numer. 25. Diana
part. 2. tr. 3. resolut. 11. Azor. part. 1. lib. 1. cap. 9.
question. 5. C. 6. Si autem illam baptisa-
rit, committit incestum ratione cognatio-
nis spiritualis consurgentis ex Baptismi col-
latione.

Incestus cum consanguinea vxoris in pri-
mo, & secundo gradu duplificem peculiam
habet effectum. Prior est petitionem debiri
impedit. Quia cognoscendo consanguineum
vxoris factus est vxoris affinis eo gradu quo
ipfa vxori erat sanguine imcta. Attra-
men ignorantia affinitatis excusat ab hac
29
peculiam.

304 Theologiae Moralis Lib. XXXIII.

pena incestui constituta. Si quis verò rem habuit cum foemina in tertio, & quarto gradu eū sua vxore coiuncta, sibi que eodē gradu affine, nō impeditū à debiti petitione. Quia nullū ius Ecclesiasticum statuit, incitum in tali casu à debiti petitione impeditre. Porrā ad affinitatem contrahendam, in copula requiritur, utriusque segnatio. Vnde si quis copulam gereret cum consanguinea, vel affine vxoris, & illa non feminaret, nullum impedimentum contrahitur: ideoque potest vir sine dispensatione debitum ab uxore petere. Alter effectus est, mortua uxore, non posse illam ducere, quā superflite uxore cognouit. Si autē eam ducat, non potest debitum ab ea petere absque dispensatione, quam quidem Episcopus concedere potest. Debet tamen prius peccatum esse consummatum, hoc est, ut feminis emulso intra vas fuerit se cura. Portel. in addit. ad dub. Reg. v. Ignor. a. 29. Diana. p. 3. tr. 15. resol. 12. Sanch. de mar. l. 9. d. 32. n. 20. Ponti. de mar. l. 7. c. 3. n. 6. Præpos. p. 3. de matr. dub. 9. n. 31. Nauar. ad c. Transmiss. 1. & 2.

ca adolescentē non habent speciale malitiā morales, supra alias delectationes ex virginitatis circumstantia: nec delectationes adolescentis circa virginem, modo non habeat voluntate inferendi, sed in confessione malitiam in solutū (haud facta de statu virginali mentione) concepisse. Debent proinde Confessari minimè interrogare de virginitate, nè ex curiositate interrogations huiuscmodi non necessarias oriū ipsū penitentibus videantur. Marchant. in resol. Pastor. circa 6. Decal. præc. 6. &c. alij communiter.

Non dubito, in stupro de consensu puellæ commissio aliā posse inesse speciale malitiā mortalem, nēpē contra proximi charitatem, ac pietatem parentū. Q. ia sapē ex stupro grauiſſima obvenient incommoda, vt iniuria, & c. &c. Et tunc teneretur penitentia halice ex consensu primæ in confessione circumstantias, si illarum prævidit evenitum, cur facinus patravit. Caramu. ad Reg. d. Bened. d. 66. n. 1004. Diana. p. 2. tr. 3. resol. 12. Lefl. 1. 2. c. 1. o. dub. 1. n. 2.

Puerilla viro violenter cognita non peccat, si habeat voluntatem iniurie consenſiendi, & impeditat, quantū in se est, violentum afflūti clariorē, conatu, &c. At si hac non sine proficere voluntaria potest virgo, seu foemina quavis ad viatorē cogitata, tandem mortem, infamiam, vel alium grauiſſimum incommodum, pati extēnam corruptiōnem, non tamē, vt dixi, consentiendo, sed mere passiō se habendo, Diana. p. 3. tr. 6. resol. 3. 1. citans Nauar. Rodrig. Sylvi. Bonac. Salas. Tanner. & alij apud Santium in seleti. d. 10. mero 17.

CAPUT V.

De Stupro.

30
Quid stuprū

Suprum generatim significat omnē cōcupitū legibus vetitū: strictè veò capitū pro virginis violatione. Non darur species stupri sine raptu: unde violatio virginis spōtē conscientis non differt à simplici fornicatione: nec species stupri adest, nisi quādo irrogatur iniustitia, eo quod virgo iniuita violetur, siue sit sub cura parēti, siue non. Quia non repertitur in stupro specialis malitia, nisi adit⁹ specialis iniuria: nulla autē specialis iniuria adest, quādo puella cōsentit. Lefl. 1. 2. c. 10. dub. 1. Sanch. de mar. l. 7. d. 14. n. 5. Coninch. d. 7. 19. Sotus in 4. dist. 18. q. 2. a. 4. Diana p. 2. tr. 3. resol. 12. secl. 2. fermo recurret.

31
Teneatur in
vixorem du
cere exim. quā
quis per vim,
aut fraudem
violauit.

Qui per vim, aut fraudem, aut metū, aut inēdaciā copulā à virgine extorti, etiā absque matrimonij promissione: tenuerit illā in uxorem ducere, aut cōmodē dotare, vel curare, vt æquè dignēm̄bat, ac si virgo esset. Quia contrā iniustiam dāni foemina iniuita, ergo ex iniustia debet dānum illū reparare. Lefl. 1. 2. c. 10. dub. 2. Nauar. fū. c. 16. n. 16. Azorop. 3. 1. 3. c. 1. q. 5. Filliac. tr. 32. n. 20. Nauaria de restit. l. 2. c. 3. n. 4. 3. 4. Sylvi. 2. 2. q. 6. 2. a. 2. quāsto 5.

32
liberè vir
go consensu
ad nullam te
nentur quis se
sitionem.

Attramen si puella liberè consenserit, stuprator ad nullā tenetur restitutionē, modò copulā occultā non manifestauerit, nām si de exitu iniūctē, ad restitutionē fama, & dānorū incrementi doceis & cuiusvis alterius dāni tenetur. Similiter ad nullā tenetur restitucionē, quando puella cōdopauit stuprum, aut si obiit ante quā numeret. Sotus de iust. l. 4. q. 7. art. 1. ad 2. Sayr. in Clau. l. 1. 1. c. 1. V. q. de restit. c. 3. §. 2. dub. 1. n. 10.

33
Nec aliquid netur, aliquid restituere parēti, sub cūlū est cu
tenentur parē
tibus redire.

Qui puello deflorauit, consentiente, non tenetur. Quia scut ipsa puello non tenetur ad restitucionē gerendā patri, aut fratribus: nec qui cā cōscientē cognouit, tenebitur, qui quidē non videtur maiore iniuriā patri intulisse, quā intulerit puello. Sa v. Restitutio. n. 4. Vafq. de restit. c. 3. §. 2. n. 13. Molina de iust. 10. 4. d. 106. concl. 2. Sylvi. 2. 2. q. 6. 2. a. 2. quāsto 5. concl. 1.

34
Delectiones morales in puella virgine cir-

CAPUT VI.

De Raptu.

Raptus est peccatum Luxurie, quo persona aliqua abducitur cum violēntia ad alium turpem cum ea et cœcum ad alium turpem cum ea et cœcum.

dum. Ex qua definitione primò colligo, raptum esse peccatum Luxurie specie diſtinctum ab aliis carnis peccatis. Deinde ex illa particula, quo persona aliquis ostendit, raptum esse, siue sit masculus, siue foemina, siue iuxta, siue innupta. Tertio ex illa, Cum violēntia colligi, non esse raptum, si persona illa sponte discedat parentibus neſcieptibus cum raptore, lex raptrice, fed voluntariam fugam. At si parentes sint iniuiti, ipsiſque vis inferante, rapto erit. Quartū ex illa, Ad turpem alium inferri raptum non esse, si ad eum finem non abducatur, fed vt redigatur (v. gr.) in servitutem, dicetur autem plagam, & erit furtum homini. Non requiritur verò, vt concubitus re ipsa fit secutus, satis est, personam eo fine raptam esse, & abducta. Hinc in raptu duplex eff malitia: altera contrā iniustiam; quia per raptum fit iniuria perfora, qua per vim abducitur, vel illis, quorum commissio est custodæ, qui sunt rationabiliter iniuiti. Alia contra castitatem. Lefl. 1. 4. c. 2. dub. 9. num. 6. 6. Sylvi. 2. 2. q. 154. a. 7. Filliac. tr. 30. numer. 108. Laym. l. 5. n. 10. p. 4. c. 1. 3. n. 1. Moli. 10. 4. de iust. d. 10. 1. Iuli. Clar. 1. 5. senten. §. Raptus.

Itaque ad raptum duo requiruntur. Primum violentia

ESCOBAI
Theos Mor.
Tom. III. IV.
E IV.

Sect. I. De Praecep. 6. & 9. Recept. Sent. 305.

*Duo requieciuntur violentia ipsi personae raptæ illata, vel iis, sub
iur ad. raptu quorum est cura, ut paræcibus, marito, curatori. Ad
violentia & violentiæ etiæ refero dolu, vel preces adeò im-
abductio eam
sa libidinis.*

genera contra raptorem prescribuntur. Prima *pena in re
noui Tridentino* est, vt raptor, & omnes consilium, auxilium, & tunc.
fauorem praebentes sint ipso in re excommunicati, perpetuæ infames, & omnium dignitatum
incapaces. Ad quam penam Iudicis sententia non requiritur iuxta Bonacinam de matr. q. 4.
pun. 18. n. 16. Sed ex receptioni sententia est necessaria. Si autem raptor raptæ nubat in tuto
constituta & liberæ consentienti ab infamia
raptor liberatur. Secunda est, vt raptor sine matrimonio contrahat, siue non cum raptæ, te-
neatur ad eam decenter dotandam Iudicis arbitrio: quoad alia verò damna, iure naturæ etiæ
ante Iudicis sententiam tenetur. Tertia est, de-
clarari irritum matrimonium inter raptorem &
raptæ, quandiu raptæ manet in raptoris potestate, etiam si ipa libere consentiat. Idem dicitur de sponsibus. Vbi temen fuerit separata
& tuto in loco posita, poterit nubere raptori
si velut. Trident. ses. 4. c. 6. Bonac. de matr. q. 4 pun.
18. n. 10. Sanch. l. 7. de matr. d. 1. n. 3. Filliuc. tr. 30. n. 11. 8. Henr. l. 2. de matre. vlt. Coninch. de
matrim. d. 1. n. 1. dub. n. 48.

*39 Abductio p. 8. & per verba de futuro consentientis
abductio iura ciuili est raptus, si parentes
de futuro co-
sentienti est, si abducatur ad consummandum cum ea
aliq. ali-
quando min.*

Sponsæ per verba de futuro consentientis
abductio iura ciuili est raptus, si parentes
familiæ sunt inuiti. At iure canonico raptus non
consentienti est, si abducatur ad consummandum cum ea
matrimonio. Si verò abducatur ad turpe actum
exercendum, ut fornicatio, vel aterius libidini-
nis. Stria matrimonium erit raptus etiam iure
Canonico. Atramen si pueræ non consentientis
abducatur ad finem consummandi matrimonii
iure Canonico raptus non erit. Idem dixerim de
traductione sponsæ per verba de presenti: quia
quis abducatur contra eius voluntatem, que spacio
duorum mensum à iure concessio gaudere
volet, ante quam matrimonium consummaret,
crediderim esse raptum. Quia cum sponsa
iure suo utatur, maritus illi violentiam inferat.
I. C. de raptu virg. l. Raptore, de Episc. & Cler.
Azor. p. 1. l. 3. o. 1. Filliuc. tr. 30. n. 11. 8. & 15.

*40 Contra rap-
torem pueræ
ciuiles iuris.*

Si autem libeat scire in huic horrore de-
lieti, qui sunt contra raptore poena. Iure Ci-
vili communi raptor mulieris honestæ (seu qua
impudicè non vinit) siue virginis, siue viduæ, si-
ue coniugatae, siue solute poena mortis punitur.
Eidem poena subiaceat, qui raptorem comittatur,
& qui eum in ipso delicto raptus admittant:
& permittant raptarum parentibus, consan-
guineis tutoribus, ac curatoribus raptores, co-
mites, & adiutores eorum impune interimerentur
in ipso delicto comprehensos, modo eis suffi-
cienter de flagitiis constet. Quod si mulier raptæ
sit ingenua, tam raptor, quam comites eius
omnibus suis bonis spoliabitur, applicandis ipsi
mulieri, (& si Monialis sit, Monasterio:) dum-
modo raptæ non consentiant in matrimonium
cum raptore. Nam si consentiant, raptæ parentibus
applicantur: qui si consentiant, Fisco tra-
dantur. Quando verò raptus est mulieris, que
quit honeste, tunc iure non est constituta po-
na, sed raptor arbitraria punitur. I. Raptore, C. de
raptu virg. Authent. de raptu mulier. collat. 9. l.
Raptore, de Episc. & Cleric. Iul. Clar. l. 5. sen-
tent. §. Raptus. Filliuc. tr. 30. n. 11. 6. Azor. p. 3. l. 3. c.
15. & alij.

*41 Poena viri
Canonicæ.*

Iure verò Canonico tres poenæ raptoribus
mulierum constituantur. Prima est, vt raptor
aliena sponsæ publica penitentia mulieretur.
Secunda, vt manea sine spe conjugij; non est
tamen impedimentum dirimenti, sed solum impediens. Tertia, vt poena seruientis afficiatur; ef-
fectur enim seruus feminæ raptæ, cum faculta-
tate tamens seipsum redimendi pretio scilicet
competenti. Quod si consenserit mulier in ab-
ductione à domo paterna, sit seruus parentis
mulieris cum facultate similiter se redimendi.
Raptore, statutum 27. q. 1. de raptoribus: 6. q. 1.

Verum iure nouo Tridentini tria poenarum
Ecclesiast. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

Monutur decretum Tridentini ses. 44. c. 6. 43
solum comprehendere raptum, qui sit causa *De raptu Tri-
contrahendi matrimonij, non item eum, qui sit
causa libidinis: & in eodecreto solummodo il-
lam speciem raptus puniri, per quam visi-
fuerit pueræ, non autem parentibus: vnde scilla
consentiar, etiam si rapiatur, vim parentibus in-
ferendo, validum erit matrimonium Sanch. l. 7.
de matr. d. 13. n. 4. Diana de sacram. resol. 2. 61.*

CAPVT VII.

De vitio contra naturam.

*C*ontra naturam dicuntur ex in quibus sit
seminatio modis repugnantibus naturæ *Prima species
est comprehen-
sus inordinatus.*
institutioni: & iuxta tales modos variantur spe-
cies. Vnde prima Luxuria consummata contra
naturam species est congressus inordinatus, seu
innaturalis, siue indebitos inenumbendi modus:
cum scilicet seruatu identitas speciei, diversi-
tas sexus, & debita partæ organa: sed inordi-
nato solummodo accedit us. gr. cum vir succumbit, vel auerse accedit, peccatum more, vel
à latere, vel stando, ut sedendo, aliavè ratione
insolita. Quod quidem est contra naturam
mortale, quando adest inde periculum genera-
tionis impeditæ, vt profundendiseminis Alias
si hoc periculum caueatur, aut non sit, eo quod
matrix feminæ satis attrahat semem, ac retineat,
vt plerisque accidit: non erit actio contra,
sed præter naturam: & veniale graue. Imò nullum
erit peccatum, si grauius adiit occasio: v. gr.
si mulier est pregnans, vel si corporis dispositio
seu virtusq; seu alterutrius alioz non patitur. Fil-
iuc. tr. 30. c. 8. q. 8. n. 1. 37. & omnes cōmiseriter.
Secunda species est Molitiae, siue pollutio,
cum absque copula voluntarie procuratur flu-
xus feminæ siue id foras effundatur, vt in ma-
ribus: siue iuris inflatur in matrem, vt in
feminis. Hoc peccatum præter propriam
malitiam sèpè aliam habet adiunctam v.
gr. fornicationis, adulterij, incestus, Sacilegi,
&c. cum quis scilicet simul imaginatur, ac desiderat
congressus aliquius personæ liberæ, con-
jugate,

ingata, cognata, vel affinis, vel voto castitatis adiutoria. Quod si fias in confessione est appetendum omnifera.

46
Nunquam est licetum intendere, ut procurare directe pollutionem.

Nullo casu licetum est intendere, aut procurare directe pollutionem, ne quidem causa sanitatis, aut vitanda alias certe mortis. Quia natura administrationem semenis ex tua matronum in omni eventu homini denegauit: teo quod adeo vehementer sit in ea re sensus voluptatis, ut homines passione exceccati passim habi facili persuaderet, habere se iustum causam seminis irritandi: unde plurima, grauissimaque virtus contra bonum commune, & in impeditionem generationis emergerent, Sanch. lib. 9. de marr. d. 7. Nauar. sum. cap. 6. & omnes.

47
Quid si de di-
quisi medijs tater virnam ac semen (quorum
fillatione, que non est
vera pollu-
tio).

Dillatatio vero, que est fluxus humoris
in genti illa celeritate, non est vera pollutione:
etsi proueniat sive omni sensu veneri commotione, vt quandoque sit: de ea non est na-
gislaborandum, quam de sudore, (loquor cum
Caietano) si vero sit cum sensu carnis, &
spirituum generationi seruentium commotione:
num ei cooperari, vel cauam exhibere non
est, vel est peccatum, idque veniale, vel mortale
ad eundem modum, quo de pollutione dicetur. Sanch. lib. 9. de matrim. d. 4. s. 32.
Layman. lib. 3. fest. 4. sum. 18.

48
Quid si semen venosum transiit, licet eam medicamentis ex-
pellere, etsi praeter intentionem aliqua veri se-
minis sequatur emissio. Quia tunc rei licita
opera impenditur directe, non autem veri se-
minis profusio. Trull. lib. 6. Decal. c. 1. d. 8. §. 1.
Filluc. tr. 30. n. 150. Sanch. 9. de marr. d. 17. n. 16.

49
Non tenetur impedi-
re somno reprimere, sed potest sanitatis causa si-
nere, vt natura se exoneret: dummodo abst per-
ticulum consensu in volutatem, nec voluntati-
re eum fluxu promoveat. Quia id non est pro-
curare, sed pati, vt efficiat semen, quod alias cor-
ruptum laederet sanitatem. Vnde id admiserim,
etiamsi orta esset prius ex culpa, modo de ea
doles, & vltiorem consensum abstrahas.
Sanch. lib. 9. de marr. d. 17. §. 17. addens, plerumque
expedire munire te aude, & sine alio at-
tacu, quietis manibus. Deu rogare, ne lapsu in
delectione permitat. Trull. lib. 6. Decal. c. 1. d. 10.

50
Licit optare
ob bonum si
nem natura-
lem polluio-
nem.

Ob fin honestu, v.g. minuenda tentionis
sanitaris, tranquillitatis animi optare simplici
affetu spontanea, & naturalem exone-
rationem; modo desiderium illud non sit causa
efficax pollutionis. Similiter licet etiam de ea
gaudere via naturali, & sine peccato facta.
Quia illius desiderij, & gaudij obiectum con-
est malum. Attamen desideria huiusmodi sim-
plicia curricula sunt, nec periculo aliquando ca-
rent, id est ab eis abstinentur. Lessi lib. 4. d. 14.
num. 15. &c. 14.

51
Non tenetur
quidem ne-
cessariam li-
cet pro ho-
nestatu, inde
obvientur
pollutionem.

Si acturus rem aliquam necessariam, vel li-
cet pro honestatu, & honesta, preuides, inde naturaliter se-
quitur pollutione, quia tamen nullatenus ve-
tus, nec intedes, tunc modo abst confensus in
negligentia, & delectationem pericul, non teneris a tali actione
licet pro honestatu, inde obvientur
pollutionem.

Si acturus rem aliquam necessariam, vel li-
cet pro honestatu, & honesta, preuides, inde naturaliter se-
quitur pollutione, quia tamen nullatenus ve-
tus, nec intedes, tunc modo abst confensus in
negligentia, & delectationem pericul, non teneris a tali actione
licet pro honestatu, inde obvientur
pollutionem.

se ex necessitate, sceminas caute, & cu necessi-
tate alloqui of ulari, & amplecti iuxta patria-
more, si aliquo in civilis elles habedus. At si per-
iculū esset consentiēdi in delectatione, (quod
inde colliges, si lepius ex simili occasione mor-
taliter his lapsum a causa illa quantumvis licita
debes abstiner. Proinde tali in calu confessio-
nus officiū reliquere tenuer. Filluc. tr. 30. n.
150. Sanch. 1.9. de matr. d. 4. Nauar. sum. cap. 6.
Laym. l. 3. fest. 4. n. 6. Qui quidē monet, cu, qui
actionibus honestis, & utilibus talē miseris
experitur, facilis liberari contemndo, quam
solet augeri. Quia imaginatione, & timore al-
solet augeri.

Si ex re illicita, otiosa, vel minus necessaria,
pollutio secatura praevideatur, & haec sit causa
propinquia ex natura sua, ad venerē ordinata, à re illicita
vt sū tactus luxuriosi, aspectus, lectio, auditio, oī, olī, vī, locutio turpis: mortale est, ab illa nō abstine, non nefasti.
Quia in ea cōsentientis mortaliter in effectu cō-
sentire celerunt. Porro si res illa sit causa tātū
remota, per accidēs tantum ad pollutionē, con-
currentis: v.g. efus, aut poros calidū, equitatio,
confabulatio inutilis, ebrietas etiam mortalitis
(modo quis pollutionem non intendat, & ve-
nerei consensus abit periculū) secuta pollutio
non est mortale. Quia tali rei consentiē, non
idē velle effectū cōstat. Sanch. 1.9. de matr. d.
4.5. Lessi l. 4. cap. 3. dub. 14. Filluc. tr. 30. n. 151.
Diana p. 5. tr. 1.3. refol. 4. Hanc ex Doctoribus re-
gulam capte: Pollutionis in causa volita tantū est
peccatum, quantū est ipsa. Vnde si causa est peccatum
mortale, etiam ipsa mortalitatis erit. Si ve-
niale, etir venialis: si vero causa nullū sit peccatum,
nec ipsa peccatum erit, dummodo semper
periculum consensus excludatur. Vnde venia-
lis erit, v.g. pollutio, quia prouenit ex lectione
curiola, vel aspectu per se non mortalitatis. Bonac.
de marr. q. 4. pum. 10. Trull. l. 6. Decal. c. 1. dub. 9. ex
Lopez. Henrīq. & Vasa. Diana p. 1.1. refol. 5.6.

Facta in somno pollutio erit mortalitatis, si ante-
dicta directe, vel formaliter est procurata, & cau-
sa retractata non est. Vel si post somnum pla-
nū in somniū jū-
cuit, & approbata est propter venereā delecta-
tionem, alias non. Trull. l. 6. Decal. c. 1. dub. 9. n.
9. Filluc. tr. 30. num. 148.

Mutua pollutio inter mates, vel feminas
procurata, si fiat ex solo affectu ad veneream li-
bidinem asperguntur, tantum erit mortali-
ties. Si vero fiat ex affectu ad personam illam feminas,
indebiti lexus (præsertim si adit aliquid
coniunctio, & commixio corporis, est quod
mutatam sodomitā. Filluc. tr. 30. cap. 8.

Tertia luxuria consumata contra naturā
est sodomia, imperfecta scilicet, & perfecta. So-
domia imperfecta est cōgressus cu debito qui-
dē sexu, maris nempe cu feminā, sed extra vas
naturale. Potest haec similis alias malitias in-
volueret, nempe adulterij, si cum cōigata fiat:
incestus, si cum consanguinea geratur, &c. Bo-
nac. de marr. q. 4. pum. 1.1. num. 1. Filluc. tr. 30. num. 158.

Sodomia perfecta est congressus duorum cuius-
dem sexus, vt mari cum mare, feminā cu sce-
mina. Et potest habere etiam alias malitias ad
iunctas, v.g. incestus. Quo in calu nō est necel-
larium cognitionis gradum in confessione ex-
plicare, sed latius erit dicere: Cuius cu cōsangu-
ne, vel affini. Quia nec miscet caro, nec cō-
trahit affinitas, nec linea variat speciem. Me-
citatō, noster Busembaut. l. 3. tr. 4. c. 2. dub. 3.

Quarta

Sect. I. De Precept. 6. & 9. Recep. Sent. 307.

57
De Bestiali-
tate.

Quarta species est Bestialitas grauissimum quidem peccatum: estque congreſlus in quo non seruatur identitas speciei: v. gr. si homo coēat cum bestia, siue eiusdem sexus sit, siue non. Neque opus est explicare in confessione, qualis, seu cuius speciei fuerit. Quia est differentia tantum materialis, & in genere entis: non autem formalis, & in genere moris. Sic, me etiam citato. Bafembau. l. 3. m. 4. c. 2. dub. 3. Filluc. tr. 30. n. 131.

58
De Luxuria
cum damone
in cubo, vel
sacubo.

Huc revocatur peccatum cum dæmonie suc-
cubo, vel incubo. Cui quidem superadditur
malitia contra Religionem, & præterea etiam
sodomia, adulterio, vel incestus, si affectus viri
vel mulieris, sodomiticus, adulterino, vel ince-
stuoso, cum dæmonie quis coēat. Bonac. de matri.
q. 4. p. 1. Filluc. tr. 30. n. 162.

Suar. to. 1. de Relig. l. 3. c. 5. Filluc. tr. 10. n. 135.
Sylvi. 2. 2. q. 154. a. 10. Fagund. de praec. Eccl. l. 4.
num. 31.

Ex suo genere Sacrilegium peccatum est le-
thalium. Quia per illud fieri solet grauis. Numini hoc ex suo ge-
celesti iniuria, aut rebus sacris. Vnde mortale ^{rebus est letale}
est Sacrilegium, quando ex contemptu rei fa-
ctæ vel cultus ad quem referuntur procedit: ^{le-}
cum heretici vasa sacra, Sacramenta, altaria,
Templa, imagines Sanctorum, reliquias, & si-
milia violant: cum Sacerdotes, Religiosos, vel
alios viros Ecclesiasticos, qua tales sunt, male
tractant, contumelias afficiunt. Item mortale
sacrilegium est, quando sit aliquid in materia
grani, quod peculiarem repugnantiam habet
cum sanctitate: vt si habens vortum castita-
tis, fornicetur: si actus matr. monij fiat in loco
sacro extra casum necessitatis. Necnon quan-
do ex ignorantia vel negligencia crassâ fit ali-
qua rei sacrae granis iniuria: v. gr. si quis malè
baptizet, consecret, absolvat: si in irregularitate,
vel cœnâ ordinetur, vel ordinetur in peccato
mortali excommunicatione Sacraenta cō-
ficiat, aut recipiat: & alia huiusmodi. Ratione
autem inaduentientia, vel paruitatis materia, sa-
crilegium potest esse veniale, vt si quis leviter
percuriat Clericum, vel rem parvam in Eccle-
sia furetur. Notariorum verò, quando sacrilegium
est mortale, penitentem non satis facere di-
cendo, se toties Sacrilegium commisisse: sed te-
neri materiam, circa quam Sacrilegium gessit,
manifestare. Quia non omnia Sacrilegia sunt
eiusdem speciei; aliter enim Sacraenta sunt
sacra, quam calices, aut vestes. Evidem Sacrilegium
potest cum aliis Luxurie peccatis
colligari: potest enim Incestus esse Sacrilegium,
si in loco sacro fiat: vel cum persona voto casti-
tatis illigato. Bonac. to. 2. d. 3. q. 6. p. 1. Nauar.
sum. c. 16. n. 1. Sanch. l. de matri. d. 15. Lessi. l.
2. c. 4. dub. 4. Reginal. l. 19. n. 8.

60
Quid nomine
loci Sacri hac
in materia in-
telligatur.

Porro per libidinofum desideriū, vel turpem
contactum abique pollutione, non committi-
tur sacrilegiū ex loci Sacri Religione, nisi quā-
do desiderium tenderet ad copulam in loco fa-
cro gerendam, quod raro continget: vel conta-
ctus turpis esset ex pollutionis periculo. Quan-
do verò absolute desideratur scena in Tem-
plo, nec distinguuntur, an copula desideretur ge-
renda in Templo, vel extra, non est Sacrilegiū.
Quia desiderium illud indicandum est secun-
dum communem, & ordinatum concupiscenti-
æ modum, qui quidem est, vt extra Templo
fiat: secus si habuit intentionem habendi copu-
lam in Ecclesia, haec enim intentio est eiuldem
rationis cum actu extenso, qui imbibit specia-
lem Sacrilegiū malitiam in confessione expri-
mendam, cum sit sufficiens ad polluendam Ec-
clesiam, si actu addiceretur. Ratio autem, cur
per contactum turpem abique pollutione non
patratur Sacrilegium, est, quia Ecclesia viola-
tio non est de iure naturæ, nam si de iure natu-
ra esset quocumque lethali criminis violaretur
sed de iure positivo. Ergo solum violabitur in
casibus à iure expressis, ut in re solum ex-
primitur sanguinis, ac seminis effusio: Igitur Ec-
clesia iis solum, & non aliis actionibus, viola-
tur. Atqui tactus impudicus, nisi sequatur pol-
lutione, non est effusio seminis: Ergo Ecclesiam
non violat, Nauar. sum. c. 16. n. 3. Fagund. praec.
2. l. 4. c. 4. n. 31. Sylvi. 2. 2. q. 14. a. 10. Diana p. 2.

Ce 4

tract. 3. resol. 2. 3. Coninch. de pœnit. d. 7. dub. 4.
num. 2. 2. Valent. 2. 2. d. 6. qu. 15. pur. & t. 1. Filliac.
toافت. 30. num. 133. Sanchilib. 9. de matrim. d. 156
num. 10. & 11.

præter intentionem forte obueniret. Less. I. 4.
cap. 3. num. 6. 3. Fil. iuc. tral. 30. num. 2. 15. Sanch.
lib. 9. de matrimonio. d. 41.

Tactus nudi, & aspectus partium inchoe-
starum alterius corporis, maximè diversi sexus, Tattus nudi,
aut concubitus humani ex curiositate (nam de & apud
necessitate aliud iudicium ferendum) etiam minus pulchri-
secluso affectu venereo, existimo à mortali se-
cludi non posse ob grauem indecentiam, ac mortale esse
periculum actus venerei proximum nisi camen-
aspectus ex tam remoto loco fiat, & ita obi-
ter, ut hæc absint. Sanch.lib.1.sum.capit.2.m-
mer.2.3. & 1.9. Filiuc tract.30.num.218.

C A P V T I X.

*De osculis, amplexibus, tactibus, ver-
bis obscenis.*

63

VT dignoscas, an, & quanta pccata
sunt p̄fate actiones, distinguenda
eis in primis intentio, & venere de-
lectatio, & effectus venerorum ab
intentione, & delectatione sensitiva, & sensi-
tiorum aliorum, qua quidem delectatio con-
sistit in quadam proportione, & conforitate
rei tactæ cum organo tactus. Deinde sciendu-
m, intentionem, ac sensum venereorum esse
mortalem, & à Regno colorum excludentes
iuxta Paulum Gal.5.

64
Oscula, am-
plexus, &c.
mortalia sunt
si sunt ex
actis luxu-
riosi intenio-
ne, vel ob c-
lectacionem m-
veneream.

Vnde oscula, amplexus, aspectus, tactus, & similia si extra matrimonium fiant, ex actis luxuriosi intentione, vel ob delectationem venerem, etiam non perfectam illam, quae est in scuinatione, sunt semper peccata mortalia. Quia eo animo, extra matrimonium, sunt impudica, & natura sua talis delectatio tendit ad perfectam. Sanch. libr. 9. de matrimon. d. 46. Filiic. tractat. 30. numer. 174. Lessi. libr. 4. cap. 3. dub. 8.

65

Huiusmodi actus sunt eiusdem naturæ cum perfidis seu consummatis; id estque in confessione explicandum, virum sint habiti cum simili sexo, an cum diverso; cum libera, an conjugata, cognata, persona sacra, &c. Lelli, lib. 4. cap. 3. dub. 15. Sanch. sum. lib. 1. cap. 2.

66

Oculi, amplexus, compunctiones manuum,
et similia non obscura, si sunt tantum officii
aut moris patris, amoris honesti, vel benevolen-
tiae augendae causa, etiam si delectatio vene-
rea suboritur, modo in eis qui quis non conser-
natione sunt peccata. Filii. c. trist. 30. m. v. 1.

67
Si sicut ex
veniali vani-
tate, ioco.
Ovenialem
culpam non
excedunt.

At si ista fiant ex aliqua veniali vanitate, ioco, curiositate, leuitate, petulantia, imo etiam sensu alitate, sive sensuali affectu (dummodo non cum delectatione venera, nec eius causa, sed si prater intentionem oriatur, ea repulsa, ac tunc abstinendo) veniale culpatione excedunt. *Filliuc. tract. 30. mmm. 174. Sanch. libr. 1. summa cap. 2. Diana part. 4. tract. 4. resol. 136.* Ego autem exstimo, valde periculosas esse huiusmodi actiones, difficilque posse de earum malitia graui, aut leui ferri iudicium.

68
Quandonam
gatus, seu
aspectus in-
honestarum
proprij corpo-
ric partium,
veniale tan-
sum sit?

Venalia peccata sunt tactus, & aspectus in honestarum corporis proprij partium, aut comixtionis animalium non cup animo venereo, sed ex curiositate tantum, aut leuitate, scilicetculo amissione scandalo, & venerei consenserit. Imo si huicmodi tactus, aut aspectus proprij corporis naturali aliquo, ac non malo fine fiat, nec veniale quidem erit: verbi gratia, si frenicatione extinguere velis pruritus non venationale: dummodo tamen abstr. pollutionis periculum, aut in eam consenserit si improposito

Aspectus verò, &c subinde etiam (rarij tam
men propter periculum adiunctum) tactus ex non sibi illi
petulantia, vel curiositate partium inhonestarum alterius corporis eiusdem sexus citra af-
festum, & periculum venecri confensus, excusari potest à mortali: vt verbi gratia, quam si-
mul aliqui norant, aut lauant. Layman. lib. 3.
se 7. 4. Sanch. ib. 5. sum. cap. 6. num. 12. 13. 17. 18.
Trull. lib. 6. Decalog. capite 1. dub. 12. numed
to 15.

Turpia verba, obscenorum lectio, comediarum turpium spectatio, in honeste cantiones, gestus literæ ac dona amatoria, si tantum fiat ex curiositate, vel vano solatio: mortalia non sunt; secus tamen si gerantur animo inhonesto, aut veneratio, vel cum ruina spiritualis rini propriæ vel alienæ periculo. Sanch. lib.9. de matrim. d. 46. n. 3; Filiac. tr. 30. cap. 10. q. 3.

Choreæ nisi malo fine gerantur, aut cum
peticulo alios, aut seipsum incitandi ad libidin- 71
em, vel cum alia iniqua circumstantia fecundum De libidin.
se non sunt illicitæ, nec libidinis actus, sed
laetitia. Quando autem sancti Patres eas in-
terdum valde reprehendunt, de turpium, & de
eorum abuso loquuntur. Caiet. v. *Choreæ. Fil-*
liue. tr. 30. n. 223.

Scribentes & proferentes comedias turpes
73
seu libros, aut picturas ad libidinem incitantes
De scriptis
mortaliter delinquent. Quia proximi sunt rui-
bus comedias,
na, cum mortaliter certum sit, multis inde ad
rum & libro
peccatum excitando. Similiter Magistriatus,
ium.
qui permitunt turpes comedias recitari mor-
taliter delinquent. Posse tamen aliquando ex-
cusari crediderim, si ad maius malum impe-
diendum non paniant, & solumento tole-
rent. Sed dubito an maius adit incommoda
quod tanto valeat animorum exitum excusa-
re. Filliac. tr. 30. num. 211. Diana p. 5. tr. 13.
resol. 8. 2.

folia per-
mutante se
tangi.

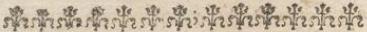
Cum persona soluta permittit se ab alia De persona
tangiri, eo quidem attractu, qui vulgo censetur
pubicas, ut prehensio, concreccatio manuum,
amplexus, & oscula iuxta motem patris: non
peccat, nisi ei constet prauo fieri affectu: cui
minimè cooperari licet. Scio docere Filliu-
cium, etiam sic admitti posse, nè tangens in-
fametur. Porro admittens tactus impudicos (vt
obscenarum partium, & mammillarum) vel ol-
cula furcina, ac morosa, vel indecentia, peccat
lethaliter. Quia prauus presumitur affectus.
Filliac. tra. 9. 30. num. 196. & alijs.

Coniugibus tacēos, oscula, aspergēs, ample-
xus licet, si ad copulam coniugalem referan-
tur. Quia ad hanc licitum est eis se excitare.
Alio autem fine, verbi gratiā, voluptatis cau-
sa fi siant, venialia sunt piacula solūm. Quia
matrimoniūm huiusmodi cohonestat actiones:
ac

Sect. I. De Precept. 6. & 9. Recep. Sent. 309.

ac defectus debiti finis mortalitatis non est, nisi cum periculo gerantur, que cum iis sit illicita, eo casu erunt lethales regulariter. Sanchez lib. 9. de matrimonio d. 46. num. 7. *Filliuc. tract. 30. num. 317.*

76 *De tactibus inter sponsos.* Sponfis denique tactus impudici non licent; pudici vero in partibus honestis liciti sunt, si ex iis tantum sensituum intendant delectationem, secus si veneram: nec adit prauis consensu, aut pollutionis periculum. Sanchez lib. 9. de matrimonio d. 46. num. 50. *Bulemba. lib. 3. tr. 4. cap. 2. dub. 2.* citans Bonacinam.

C A P V T X.

De Concubinatu.

77 *Quid Concubinatus*

ONCUBINATVS est frequens, & confusa fornicatio cum eadem persona. Vnde ad concubinatum non sufficit unus, vel alter fornicationis actus, sed requiritur consuetudo, quo aliqui quodammodo ita cohabitent, ac si essent simul coniugati: Ideo fornicarius proprius est, qui soluta abutitur: concubina vero, quae abutitur quocumque modo vxorio, id est, quoad usum veneris illegitimam habetur. Vnde de mente iuris non dicitur concubina nisi habeatur per modum uxoris. *Tolet. libr. 5. cap. 10. num. 12. Filliuc. tract. 10. num. 55. Sylvest. verb. Concubinarius, num. 1. Azor. tom. 3. libr. 3. cap. 5.*

78 *Est grauus admodum periculatum.* Quia homo non solum peccat, sed manet in statu peccati, & in continuo proposito saltet virtuali delinquendam cum eo. Vnde huiusmodi concubinarij peregrinantes reuinari non sunt absoluendi priusquam concubinam dimittant, cum proposito non relabendi, etiam si virga mortis periculum. Quantius enim persistunt in proxima peccandi occasione non censurant sufficiemt dolorem; propositumque vitandi peccatum in futurum, habere. Artamen quando sine graui infamia, vel scandalo, vel alio graui incommodo concubina non potest dimitti, tunc difficultas haec efficit occasionem non voluntariam, & potest exhiberi absolutio. Verum magna prudentia in Confessario opus erit circa cautelam procurandam, & vim difficultatis agnoscendam, ne absoluto indigno impendatur *Nuar. sum. cap. 16. num. 20. Sayr. in Clani. libr. 8. cap. 2. n. 9. Tolet. libr. 5. cap. 10. num. 12. Bonac. de matr. qu. 4. punct. 14. num. 12. Sylvi. 2. 2. qu. 154. art. 2. Reginald. lib. 5. num. 63. Diana part. 5. tract. 14. refol. 107. & 108.*

79 Ati concubinarius non sit, & a populo esse creditur, non debet absoluiri, donec scandalum tollatur, & euulgetur, ipsum huius reum non esse delicti. Imo hoc in calu esset feminam domo pellenda, quamvis scandalum solum sit vnius, vel alterius persona, cum vnicuique Deus mandauerit de proximo. Id autem intelligo, si aliquis incommodo eici possit. *Sylvest. verb. Concubinarius, qu. 2. Santi. in selec. d. 10. num. 15. Lopez part. 1. Instruct. cap. 7. 8.*

Tridentinum grauiter concubinatus vitium

in laicis reprehendit, & acriter precipit puni. *Quomodo Tridentinum
ri sess. 24. cap. 8.* Non autem tollit Concilium pecunas à iure communis, vel Synodalibus statutis contra concubinarios infictas, nec alium modum procedendit contrā eos, nisi est Ordinarius eos excommunicare, quia tunc Concilij seruanda est forma. Vnde Episcopus protest in prima admonitione pecuniaria pecunias concubinarii punire; quia tunc triana monitio necessaria est inter concubinarios, quando contra eos vult excommunicationis ferri sententiam: non autem si pecunis pecuniaris, vel aliis puniri intendat in quo calu sol. minitas, de qua Concilium loquitur, non requiritur. *Barbola in collect. tom. 1. lib. 1. tit. 35. cap. 1. n. 3. & 4.*

Concubinatus laicorum crimen ad solos **81** *Judices Ecclesiasticos pertinet ponendum.* *Ad solos Ecclesiasticos* Quia concubinatus legibus ciuilibus non vindicatur iuxta receptiorem sententiam, & ita fert confutatio optima placere legum interpres. *Judices enim regulares regulariter hoc crimem non puniunt, nisi quatenus requirit ab abdittum.* Ecclesiasticis suum brachium impertunt. Scio non deets, qui arbitrentur, hoc delictum mixtum esse fori. *Lili. Clar. in tract. Crim. qu. f. 37. num. 4. Diana part. 1. tract. 2. resol. 87. & part. 5. tract. 1. resol. 10.*

Clerici concubinarij erant antiquo iure **82** *Clerici concubinarij non sunt iam ipso* ipso factu suspensi; sed hoc ius per Tridentinum est abrogatum: vnde non sunt iam suspensi, sed ab Ordinariis suspendendi. *Lege facta suspensi* *Concilium sess. 25. cap. 14. Nuar. 13. consil. de si. sed suspicere. Cleric. & mulier. cors. Sayr. in lant. dend. lib. 7. cap. 1. n. 1. Petri Ledeli sum tract. 27. c. 8.*

Concubina, seclusa periculo noui confessus carnalis, aut defectus doloris, in rigore loquendo potest cum Confessario concubinario confiteri. Quia aliquando poterit esse expediens, ne scemina apud alium Confessarium infamaretur, aut quia vult citius a piaculo libertati, vel quia hic aptius poterit illius scrutari conscientiam. *Textus enim cap. Non debet Episcop. &c. qu. 1. solum precipit, confessarium non debere commiseri cum feminis, cuius confessionem audietur: non vero est conuerso, vt non eius confessionem exaudiatur, sicut in selec. d. 11. num. 16. Sunt. de penit. d. 27. sess. 4. num. 19. Filliuc. tract. 7. num. 246.* Scio meum Fogundez part. 1. lib. 4. cap. 2. numer. 35. assertus esse mortale, si confessarius audiat suæ concubinæ, aut clericus feminam, que cum aliquando rem habuerit, confessionem. Sed tanti virti venia alius est sensus prefati textus, qui quide à Bonifacio VIII. est renocatus, teste Santio citato, & Vgolino de offic. ac potest. *Episc. p. 1. cap. 15. §. 8. num. 9.*

C A P V T XI.

De Virginitate.

83 *T* tractatio circa stuprum (de quo superiorius) planior fiat, nonnulla de *Vnde dicta* Virginitas, Virginitate atexam. *Virginitas à quae re-* *virore dicta putatur; quia à con-* *cupiscentia adiustione imputata,* *notat caritatem* *signaculi;*

310 Theologiae Moralis, Lib. XXXIII.

signaculi Virginis integritate libidinosæ contagionis experit; & sic non est virtus, sed quid nauitale, quo cum quæ exoritur. Secundò pro voluntate, ac proposito illius integratitatis seruanda, vel perpetuo, vel saltem usque ad coniugij tempus: & hoc modo est virtus. Quia posse inquinari, & non esse inquinatum, honestum quiddam est, commendatione dignum. Hinc ad Virginitatem, ut statum castitatis denotat, duo requiruntur: ex parte scilicet corporis non esse voluntariè pollutum, ex parte vero animi propositum, ita se seruandi nisi matrimonio colligetur. At virtus Virginitatis tale propositum prorsus excludit. Quia neque in re, neque in affectu cum violationeflare potest. D. Thom. 2.2. qu. 152. Sylvest. v. b. Virginitas. Fil. truct. 3. o. cap. 1. qu. 6. Lessi. libr. 4. cap. 1. dub. 14. num. 9. Azor. tom. 3. libr. 3. cap. 2. Layma. lib. 3. sect. 4. num. 8.

Fide tenendum contrà hæreticos statum Virginitatis coniugali statui esse preferendum statum Virginitatis coniugali prefatori.

86
Virginitas
guauior mo-
dus amittitur.

Desiderio ab
statum Virginitatis coniugali prefatori.

87
Quoniammo-
do recuperabilius amittitur?

Virginitas propterea dicit statum feminæ quartus modis amittitur. Primo, per voluntariam admissionem viri habentis cum ea copulam, siue si in matrimonio, siue extra. Secundò, per inuoluntariam copulam, ut cum feminæ vi opprimitur; verè enim fractum est claustrum Virginis signaculum, quod nihil aliud est, attestantibus peritissimis Medicis, quam quedam complicatio partium ipsius orificij vasis feminæ, quæ per viri accessum dilatatur. Tertiò, per voluntariam, siue inuoluntariam admissionem instrumenti virilis turpitudinem aliquam exercentis, etiam si seminatio non sequatur, modò talis sit, ut pollutionem in natura sana posset excitare, quamvis per accidens non excitet ob debilitatem, aut morbum. Quartò, tam per sodomitiam in feminâ, quam in viro, siue facta, vel admissa est, que seminatione amittitur irre recuperabiliter. Virginitas: quamvis Caietanus citandus, per sodomitiam passionem censeat non amitti, multoque minus per alias turpitudines in aliis corporis partibus exercitas. Quia verè claustrum Virginale integrum manet: & hoc receptius. Porro in viro non est huiusmodi Virginitas secundum statum; quia non est in eo Virginale claustrum. Caiet. 2.2. qu. 152. artic. 1. Lessi. libr. 4. capite 2. dub. 16. Filluc. tractat. 30. numero 2.

Virtus Virginitatis recuperabiliter amittitur omnibus illis modis, quibus amittitur castitas. Quia te ipsa ab hac non distinguitur. Unde etiam desiderio turpibus, & morosa delectatione perditur. Item nubendi voluntate. Et per quemlibet actum turpem actiue, vel passiuæ exercitum citra seminationem, modò sit voluntarius; nam si inuoluntarius sit, etiam si claustrum Virginale violetur, non amittitur Virginitas, ut virtus est; licet enim corrupta naturaliter virgo non sit, moraliter tamen, seu in genere moris virgo censemur. Hinc si mulier somno consopita, aut vino obruta à quopiam

viro cognoscatur, Virginitatem, ut virtus est, non amittit, si eo consilio cubitum non discessit, aut vino sibi mentem eripuit. Si quis prius ad quietem rendat alienius obseceni flagitiis cupiditate animum maculauit, aque in lombo pollutus est, non definire Virginem esse Abulensis ad cap. 2. Mar. qu. 74. multis rationibus ostendit. Idemque docet, si quis vigilans nocturnam exoptat pollutionem, quam dormiens patitur. qu. 75. D. Thom. 2.2. qu. 152. artic. 1. Valent. ibi d. 9. qu. 1. punt. 1. Lessi. libr. 4. cap. 2. num. 112.

88
Quoniammo-
do recuperabilius amittitur?

Virginitatis virtus irre recuperabiliter à femina amittitur quæsi voluntariè copulata cum viro habet, aut pollutaria si autem habet copulam cum pueri impubere, & ipsa quoque impubescere est, nec malitia præuenire arat, non violaret Virginitas, sed est solumente contactus turpis gravior alii, qui corporis non tollit integratatem. In viro autem nisi adsit voluntati pollutione quomodo cumque procurata, non tollitur irre recuperabiliter Virginitas. Graf. libr. 2. cap. 88. numer. 7. Filluc. truct. 30. numer. 24. Lessi. libr. 4. cap. 2. num. 117. C. 119.

CAPVT XII.

De Desideriis, ac morosis Delectationibus.

89
Desiderium intelligitur voluntas, intentio, vel efficax rei intentionem verò simplex amor, & complacentia obiecti cogitatiuendo cuius dulcedine absque executionis desiderio solle que dici morosia, non à mora temporis, cum momento perfici valeat; sed quod voluntas post plenam rationis aduenturam ei immortetur. Omnes sic.

Desiderium absolutum siue cogitatio cum voluntate consentiente absolute in peccatum aliquando perpetrandum, aut in perpetratu complacente, habet eandem speciem, ac mali intentionis peccati mortalem, vel venialem, quam habet actus exterior, in quem fertur. Quia actu exterior fert suam bonitatem, vel male uitiam ab actu externo tanquam obiecto. Est communis.

Desiderium cum consensu conditionato, quo quis aliquid concupiscit sub tali conditione, quæ omnem malitiam obiecti auferat, non est peccatum, saltem mortale: verbi gratia, vellem hac vel illa feminæ frui, si à Deo mihi permitteretur, vel si peccatum non esset. Valent. 2.2. d. 6. qu. 4. punt. 4. Salas 1.2. truct. 13. d. 16. fest. 27. Si autem conditio malitiam non auferat, est peccatum; verbi gratia, si cogitem: si non esset infelix, mox charter: si nam eilem Religiosus, illicitus me implicarem voluntatis. Bonac. de matrim. qu. 4. punt. 8. num. 9. Ratio est, quia etiæ consensu conditionatus nihil ponat in rerum natura ex parte obiecti volit: in voluntate tamen ponit effectum illud perpetrandi delictum, præcisa conditione non auferente

ESCOBAE
Theof Mor:
Tom. III. LV
EIV

Sect. I. De Precept. 6. & 9. Reccep. Sent. 311

aferente malitiam: vnde talis erit culpa, qualis esset, illud amare absque conditione. Sanch. l. 1. sum. c. 2. Laym. l. 1. trah. 3. c. 6. n. 10. Id autem, quod de illo desiderio conditionali, illa famina fruerer, si à Deo mihi permetteretur, vel si peccatum non esset, dixi, intelligendum esse, si desiderium efficaciter ad id obiectum non feratur, sed tantum sit significatio propensionis naturalis in illum obiectum. Sanch. l. 1. sum. cap. 2. n. 25. Laym. l. 1. cap. 6. n. 11. Cardin. de Lugo d. 16. num. 376.

⁹² Gaudere, ac delectari de opere malo sub conditione, feliciter in desiderio efficaci illicito, quando conditio est possibilis: et si possit exculari à peccato iuxta quorundam Doctorum placitum, si fiat tantum secundum appetitum rationalem, seu voluntatem (secluso omni alio consensu illiciti periculo, acturis motus, qui tamen quia communiter, & connaturaliter sequitur, vix tutum videtur in praxi,) non potest tamen excusari, si sit delectatio voluntaria appetitus sensitiui, qua propriæ delectatio dicitur, sive communiter cum aliqua corporis delectatione. Ratio discriminis est, quia voluntas potest ferri in obiectum abstractum à malitia, cum sequatur intellectum, cuius est abstrahere: appetitus vero, quia sequitur imaginationem, non fertur in obiectum sub aliqua certa conditione status, vel temporis apprehensionis: sed vt est in se: id est, talis delectatio est de obiecto absolute malo. Bonac. de matrim. qu. 4. pun. 8. Layman. l. 1. cap. 2. numer. 5.

⁹³ Porro delectatio morosa, si terminetur ad cogitatum opus malum secundum se, est peccatum mortale, vel veniale, prout ipsum opus mortale, vel veniale est. D. Tho. 1. 2. q. 7. 8. art. 8. & omnes communiter. Dixi secundum se, quia si delectatio sit tantum de ipsa cogitatione, non autem de opere, non est peccatum. Quia sicut cogitatio verbi gratiæ, de rebus obscenis in ordine ad doctionem, vel concionem, &c. bona est: cogitatio autem de iisdem rebus ex curiositate, est mala venialiter: ita consequenter cogitatio de tali delectatione, tanquam obiecto, non est mala, sed quandóque bona, quandóque venialiter mala. Similiter nec peccatum erit, si delectatio versetur circa modum male operandi, non circa ipsum opus malum: quomodo sine peccato nos delectant fabiae, comedie turpium amorum, non secundum se, sed secundum artificiosum, ac industrium modum. Layman. lib. 1. tom. 3. cap. 6. num. 1. & alii.

⁹⁴ Vnde licitum est gaudere, ac delectari morose de effectu bono, secuto ex opere malo. Quia tunc delectatio non est de obiecto malo. Si talis effectus fecutus sit ex opere secundum se quidem malo, hic tamen, & nunc culpa vacante, vt verbi gratiæ, quia factum est in somno, amentia, ebrietate, inculpabilis ignorantia: tunc etiam de ipso actu licet aliquando delectari, non quidem secundum se, sed vt est causa tali boni effectus: verbi gratiæ, de solutione naturæ in somno facta. Quia obiectum huiusmodi delectationis non est malum. Bonac.

nac. de mar. d. 4. pun. 8. n. 8. Lessi. l. 4. c. 3. n. 105. & 106. Vasq. 1. 2. d. 105. c. 2. Sanch. l. 1. sum. c. 2. num. 18. Card. de Lugo de pœnit. d. 16. num. 389. Imò adiiciunt, licet aliquando desiderare (affectione simplici, & insufficiaci desiderio) vt tale quid fiat si culpa: verbi gratiæ, vt in somno naturæ solutio eueniat ob finem bonum: dummodo desiderium tam intensum non sit, vt tale quid probabiliter causet: nec sit periculum consentiendi in huiusmodi voluptatem. Quia obiectum desiderij huius, aut gaudijs malum non est. Lessi. vbi sup. Bonac. imbi.

Peccatum mortale non est, si coniuges delectentur appetitu tantum rationali de actu coniugij præterito, futuro, vel possibili, respetu ^{An litterat} ^{cōtūgib⁹ de- lectari app-} comparsis præsentis, vel ablensis. Item si sponsus desiderat copulam futuram, aut de ea rationali delectetur: vel vidua de præterita. Quia huius coniugij actus habent obiectum licitum. Dixi appetitus ^{præterito, aus} rationali. Quia si sponsus, aut vidua voluntarie consentiat in delectationem sensituum, & carnalem, (qua recordatione copula futura, aut præterita naturaliter oritur,) mortaliter delinquit. Lessi. Bonac. Palau. Tanner. Diana citati a Busemb. l. 5. c. 1. art. 2. n. 3. Quia vero ad supradictam voluntatis oblectationem sensitua, & carnalis, vt plurimum, imò etiam consensus in fornicationem periculum consequitur: oblectatio illa voluntatis in praxi vix locum habet saltem in sponsis, & vidua: inter coniuges vero, modo periculum pollutionis absit, etiam sensitua, ac venerea delectatio mortale non est. Quia status matrimonij excusat hæc, vt etiam tactus impudicos solius voluptatis causa institutos. Et quia hæc tendunt per se ad opus coniugale, licet per accidentem opus non exercetur. Bonac. de marim qu. 4. Sanch. Lessi. Diana, quos Busemb. lib. 5. cap. 1. art. 2. num. 3, sequitur.

⁹⁵ Qui delectationem morosam, aut desiderium mortale confitetur, debet operis addere circumstantias de coniugata, moniali, consanguinea. Quod limitarim, si delectatio feratur in obiectum apprehensum secundum totum suum malitiam: non autem si tantum secundum partem: verbi gratiæ, si in fecimina confessione, apprehensam, vt non suam, non tamen vt alteri nuptam, vel vt monialem. Tunc enim probabile est, delectationes tales ad simplicis fornicationis speciem reduci. Sa. v. Luxuria. Salas 1. 2. to. 2. tr. 13. d. 16. scil. 6. nu. 5. 9. Legi Cardi. de Lugo de pœn. d. 16. num. 363. Aliud est de ipso opere externo, quod semper fertur in obiectum secundum totam suam malitiam: aut etiam de desiderio efficaci, quod fertur in opus exterritum secundum se, & vt est à parte rei, proinde est eiusdem cum illo speciei, id est semper eius circumstantia sunt aperienda.

Si quis sine causa, ac necessitate exeat actionem ex qua intelligit, delectationem carnalem naturaliter orituram (verbi gratiæ, ex audit turpia curiositate legit, vel audit turpia) tamen sine directa intentione, & sine consensus pericolo, venialiter peccat; si vero iustum causam ter peccato habeat, nec venialiter delinquit. Busemb. ex Less. & aliis.

SECTIO